

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนากำลังคน พัฒนาประเทศ และการศึกษายังเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เป้าหมายทางการศึกษาในปัจจุบันตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม มีความรู้ ความสามารถ ใช้ความรู้ที่ได้ศึกษามาเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต พัฒนาสังคม และพัฒนาตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในสังคมระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข อีกทั้งยังมีความต้องการที่จะปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักและรู้จักวิธีแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เนื่องจากวิทยาการและเทคโนโลยีด้านข้อมูลและข่าวสารใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่เสมอและมีการก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง

หลังจากที่กระทรวงศึกษาธิการได้ทำการปรับปรุงหลักสูตร และได้ประกาศใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นต้นมาได้มีการดำเนินงานทางวิชาการหลายอย่าง เพื่อส่งเสริมและเอื้ออำนวยให้การให้หลักสูตรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแก่นักเรียน โดยเฉพาะในด้านสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญอย่างหนึ่ง ก็คือ หนังสือแบบเรียน ที่จัดเป็นสื่อขั้นมูลฐาน ซึ่งได้มีกระบวนการพัฒนาสื่อหนังสือหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์วิจัย การประเมินผล ติดตามผลและเก็บข้อมูลเพื่อนำมาพัฒนาสื่อการเรียนการสอนดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง (กรมวิชาการ, 2534)

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีนโยบายการใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะสื่อหนังสือที่เป็นหนังสือแบบเรียนสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพราะหนังสือแบบเรียนเป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งซึ่งใช้กันอยู่อย่างแพร่หลาย ทั้งใน

ระบบและนอกระบบโรงเรียน นโยบายการใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ดังกล่าวคือ "กระทรวงศึกษาธิการจะสนับสนุนให้มีการใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย และให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนทุกประเภทและทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง" และในรายละเอียดของนโยบายสามารถสรุปได้ว่า หนังสือเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีบทบาทในทุกกลุ่มประสบการณ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และสนับสนุนให้โรงเรียนและท้องถิ่นสามารถพัฒนา เลือกและจัดทำหนังสือและสื่อต่าง ๆ ใช้เองได้ (จินตนา ไบกาชุย, 2534)

หลักสูตรวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในระดับประถมศึกษา นับเป็นกลุ่มประสบการณ์พื้นฐานหนึ่งที่จำเป็นและสำคัญเพราะเป็นหลักสูตรที่สามารถจะเกื้อกูลให้ผู้เรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของตนเอง เข้าใจธรรมชาติที่อยู่แวดล้อมตนทั้งทางสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตนเองและสรรพสิ่งที่ตนเป็นส่วนหนึ่งด้วย แต่ในสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ยังขาดสื่อประเภทหนังสือที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแต่เดิมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ยังไม่ได้จัดทำหนังสือเรียน ครูสามารถสอนตามแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนการสอนและให้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่กรมวิชาการพิมพ์แจกโรงเรียนเพื่อเสริมการเรียนรู้เท่านั้นส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 มีหนังสือซึ่งมีเนื้อหาไม่ครบตามหัวข้อหลักสูตร จากการติดตามผลพบว่าครูมีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนอยู่มากในเรื่องของการจัดหา และเลือกเนื้อหาที่จะนำมาประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดทักษะกระบวนการต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรต้องการ กรมวิชาการจึงได้มีการจัดทำหนังสือเรียนสำหรับใช้ในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ขึ้นทุกชั้นโดยเลือกเนื้อหาจากหลักสูตรที่สำคัญต่อการสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการทางสังคมมาพัฒนาเป็นหนังสือแบบเรียน (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2536)

แต่ในสภาพปัจจุบันจะเห็นได้ว่า หนังสือที่ผลิตออกมาจากหน่วยงานของรัฐที่แจกจ่ายไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศยังไม่เพียงพอ และหนังสือที่ผลิตออกมาจาก

ภาคเอกชนก็มีราคาค่อนข้างสูง ทำให้สถานศึกษาเล็ก ๆ ที่มีเงินงบประมาณจำกัด ไม่สามารถจัดซื้อหนังสือให้นักเรียนของตนอ่านในลักษณะที่หลากหลายได้ นักเรียน ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญอย่างยิ่งของประเทศชาติในส่วนที่อยู่ห่างไกลออกไปจึงสูญเสียโอกาสที่จะได้ติดตามเรื่องราวและวิชาการต่าง ๆ อย่างทันทั่วถึง ขาดการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและฝึกฝนนิสัยในการรักการอ่าน เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านอันจะชักนำให้เป็นปัญญาชนของประเทศ ช่วยพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองสืบต่อไปในอนาคต ทั้งยังทำให้ไม่มีความรู้ ความสามารถทัดเทียมกับนักเรียนในส่วนกลางที่มีแหล่งค้นคว้าในการอ่านครบถ้วนสมบูรณ์จนทำให้พลาดการศึกษาต่อไปในชั้นสูงด้วย นอกจากนั้นสภาพของหนังสือแบบเรียนยังขาดความต่อเนื่องระหว่างบทเรียนแต่ละบทแต่ละเล่ม กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ค่อยหลากหลายเท่าที่ควร (ศูนย์พัฒนาหนังสือ, 2534) และการผลิตหนังสือเรียนมักจะผลิตผลงานออกมาเป็นภาษาวิชาการ ซึ่งสวนทางกับธรรมชาติทางการอ่านของเด็ก ทำให้หนังสือไม่น่าอ่านการยืดอกหลักวิชาการมากเกินไปจึงเป็นเครื่องขวางกั้นการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งผลกระทบให้ประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรและการสอนอ่อนตัวลงเพราะหนังสือเรียนไม่น่าอ่าน (หทัย ดันหยง, 2528)

จากปัญหาดังกล่าว บทบาทของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน จึงสมควรที่จะต้องมีการจัดเตรียมสื่อโดยเฉพาะการจัดเตรียมหนังสือที่มีคุณภาพให้แก่เด็ก เพราะหนังสือเป็นปัจจัยในการอ่านและเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ถ้าหากเด็กไม่มีหนังสือสำหรับอ่านเด็กก็จะไม่สามารถพัฒนาตนเองในด้านความรู้ สติปัญญา ความนึกคิดตลอดจนด้านจิตใจได้เต็มที่ (กัญญาณร นิตยะประภา, 2534) และหนังสือแบบเรียนที่ดีจะช่วยให้นักเรียนเรียนได้ดีขึ้นและสามารถที่จะช่วยผ่อนแรงในการสอนของครู ทำให้ปัจจุบันนี้ความต้องการในการใช้หนังสือในการอ่านและการเรียนการสอนมากขึ้น ซึ่งนอกจากหน่วยงานของรัฐจะมีหน้าที่โดยตรงในการผลิตหนังสือทั้งที่เป็นแบบเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์หรือหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ใช้ในโรงเรียนแล้วในภาคเอกชนก็ยังเร่งผลิตหนังสือประเภทต่าง ๆ ออกมาเสริมความต้องการดังกล่าวอยู่ตลอดเวลา แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความเร่งรัดและความ

เจริญก้าวหน้าทางวิชาการ และการผลิตหนังสือในปัจจุบันยังไม่ได้มีความก้าวหน้าไปตามสมควร และยังไม่ได้สนองความต้องการในการพัฒนาบุคคลและพัฒนาประเทศอย่างที่จะควรจะเป็น เนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น การอ่าน การผลิต การสร้างสรรค์หนังสือ การนำเข้า การบริการห้องสมุด การนำหนังสือไปใช้ในการเรียนการสอน แหล่งจำหน่ายหนังสือ การขาดความร่วมมือและประสานงาน เป็นต้น (กรมวิชาการ, 2534)

ความแตกต่างทางการอ่าน เป็นปัญหาที่ชัดเจนและส่งผลให้เห็นได้อย่างมากมาย แม้ว่าจะได้มีการสนับสนุนในเรื่องการอ่านด้วยการรณรงค์ทางด้านต่าง ๆ แล้วก็ตาม สิ่งที่ยังปรากฏอยู่อย่างเด่นชัดก็คือ ยังมีนักเรียนจำนวนไม่น้อยขาดแคลนหนังสือสำหรับอ่านในทุก ๆ ทาง ดังนั้นวิธีการหนึ่งที่จะแก้ปัญหาได้อย่างมากก็คือ ส่งเสริมให้มีการสร้างและเขียนหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน โดยครูผู้สอนที่มีโอกาสใกล้ชิดตัวนักเรียนเองให้มากที่สุด เพราะครูในแต่ละท้องถิ่นย่อมรู้และเข้าใจถึงความต้องการ และความขาดแคลนของนักเรียนในท้องถิ่นของตนได้อย่างถ่องแท้ ถ้าครูผู้สอนสามารถนำเอาสิ่งเหล่านี้มาเป็นเป้าหมายในการผลิต และเขียนหนังสือเพื่อสนองความต้องการของเด็กในโรงเรียนแต่ละคนเองก็ย่อมได้ผลดีแก่สถานศึกษา และการศึกษาของชาติเป็นอย่างมาก (พรจันทร์ จันทวิมลและคณะ, 2534)

จากสภาพปัญหาด้านการใช้หนังสือเพื่อเป็นสื่อในการเรียนการสอนดังที่กล่าว จึงแสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนเป็นผู้ที่ควรจะได้มีการสร้างและเขียนหนังสือสำหรับนักเรียนของตนไม่ว่าจะเป็นแบบเรียนหรือหนังสือเสริมประสบการณ์ เพราะครูจะเป็นผู้ที่เข้าใจถึงความต้องการ และความขาดแคลนหนังสือที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการสร้างหรือผลิตหนังสือเพื่อเป็นสื่อในการเรียนการสอน หรือเพื่อเป็นหนังสือเสริมประสบการณ์จึงเป็นสิ่งที่ครูควรทำ และควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังจะเห็นได้จากการที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มีการเผยแพร่การจัดทำบทเรียนเล่มเล็ก โดยหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบในแต่ละเขตการศึกษา ได้ขยายผลด้วยการปฏิบัติในการนิเทศและติดตามผลโดยใช้ชื่อ บทเรียนเล่มเล็ก (Minitext) รูปแบบการนำไป

ใช้ไม่เน้นการแขวน ให้ครูสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการได้ กำหนดขั้นตอนและแบบ (Form) ในการฝึกเขียนใช้เวลา 2 - 3 วัน การดำเนินการดังกล่าว สำนักงานงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ได้ขออนุญาตนำรูปแบบการอบรมมาขยายผลในอำเภอต่าง ๆ ตามโครงการสร้างบทเรียนเล่มเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป ซึ่งผู้ศึกษาเองก็เป็นผู้หนึ่งที่ได้เข้ารับการอบรมเป็นรุ่นที่ 2 ตามโครงการสร้างบทเรียนเล่มเล็กของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ซึ่งความคาดหวังในบทบาทของครูผู้สอนในการจัดทำสื่อบทเรียนเล่มเล็ก คือ สามารถเขียนหนังสือให้เพื่อนครูและนักเรียนอ่านได้ แนะนำวิธีการเขียนและปรับปรุงการเขียนหนังสืออ่านของนักเรียนได้ และสามารถจัดแสดงผลงานของนักเรียนและของตนเองได้ (ศูนย์วิชาการจังหวัดขอนแก่น, 2536)

จากความคาดหวังในบทบาทดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดทำหนังสืออ่านสำหรับนักเรียน ดังนั้นการสร้างบทเรียนเล่มเล็ก (Minitext) เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน จึงนับเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนสามารถเขียนหรือสร้างหนังสือเพื่อที่จะใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนได้สอดคล้อง และเหมาะสมกับความต้องการในการอ่านของนักเรียนในท้องถิ่นของตน ทั้งยังสามารถส่งเสริมให้นักเรียนเขียนและอ่านได้แตกฉานและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก

บทเรียนเล่มเล็กได้มีการริเริ่มจัดทำขึ้น โดยฝ่ายผลิตบทเรียนของโครงการพัฒนาการสอนภาษาแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา (มปภ.) ซึ่งรองศาสตราจารย์ หทัย ตันหยง อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร ได้ทำการวิจัย เรื่อง การสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อการสอนระดับประถมศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นหนังสือขนาด 32 หน้ายก เล่มละ 5 - 10 หน้า จัดเนื้อหาอย่างย่อตามจุดประสงค์ผลิตเป็นชุด เมื่อนำไปใช้เด็กชอบ สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ได้ดีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา ตูลพิจิตร (2532) และกนกวรรณ ชื่นชม (2532) ซึ่งได้นำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมไปทดลองสอนในวิชาภาษาไทย พบว่าได้ผลสูงกว่าหนังสือเรียนปกติ สำหรับการนำไปทดลองในกลุ่มวิชาอื่นนั้นทัศน โขติพุดินวงศ์

(2535) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ และความสนใจในการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพโดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับการสอนโดยใช้สื่อใบงาน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนของกลุ่มที่เรียนโดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้สื่อใบงาน นอกจากนั้น วาสนา จาตน์ม (2535) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับสื่อตามแผนการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนของกลุ่มที่เรียนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้สื่อตามแผนการสอนปกติ และจากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของ ปริยาลักษณ์ พิลากุล (2535) ด้วยสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับสื่อหนังสือเรียนตามคู่มือครูยังพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของกลุ่มที่เรียนด้วยสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยสื่อหนังสือเรียนตามคู่มือครู

จากความสำคัญของการอ่านและความสำคัญของหนังสือที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ที่พบว่า ปัจจุบันยังมีการขาดแคลนหนังสือที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น หนังสือต่าง ๆ ที่รัฐแจกจ่ายไปยังโรงเรียนไม่พอเพียงกับความต้องการทั้งหนังสือที่ผลิตโดยเอกชนมีราคาแพง ทางโรงเรียนจึงไม่สามารถที่จะจัดหาหนังสือได้เพียงพอกับความต้องการ ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการอ่านหนังสือที่หลากหลายในเนื้อหาเดียวกันหรือเนื้อหาอื่น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือแบบเรียนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 มีเนื้อหาไม่ครบตามหัวข้อในหลักสูตร บทเรียนเล่มเล็กซึ่งเป็นหนังสือที่ครูเขียนขึ้นเพื่อให้นักเรียนอ่านนั้นจึงเข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ทั้งยังมีคุณค่าต่อการนำไปใช้ในการเรียนการสอนโดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพราะนอกจากจะเหมาะสมกับวัยและเร้าความสนใจของเด็กแล้ว ยังสนองให้เด็กได้เรียนรู้ตามความคิดรวบยอดแต่ละความคิดรวบยอดและเรียนรู้เนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักสูตร และตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ทั้งยังช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองให้แก่เด็กอีกด้วย ดังนั้นบทเรียนเล่มเล็กจึงน่าที่จะใช้เป็นสื่อการอ่านที่มีประโยชน์ และควรนำมาใช้เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีและคุ้มค่า และมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นอันมาก อีกทั้งทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มีการสนับสนุนให้มีการเผยแพร่การทำบทเรียนเล่มเล็กให้แพร่หลายและขยายผลไปทั่วประเทศ โดยให้ศึกษานิเทศก์เขตการศึกษาขยายผลไปยังจังหวัด และจังหวัดก็ได้มีการขยายผลไปยังอำเภอและโรงเรียนตามลำดับ เนื่องจากได้เล็งเห็นคุณค่าของบทเรียนเล่มเล็กดังกล่าว เหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างบทเรียนเล่มเล็ก เพื่อนำมาทดลองใช้กับนักเรียนโดยจะได้นำเอาเนื้อหาจากหลักสูตรในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน มาสร้างเป็นบทเรียนเล่มเล็กเพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับให้นักเรียนได้สามารถใช้อ่านเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยให้มีความเหมาะสม และสนองตอบความต้องการของนักเรียนและเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนในการพัฒนาวิธีการสอนของครู และพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างบทเรียนเล่มเล็กในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน ให้เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพถึงเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการสร้างบทเรียนเล่มเล็กในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1.3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเพื่อหาค่าประสิทธิภาพ และค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนเล่มเล็ก คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2538 กลุ่มโรงเรียนนางิ้ว อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น

1.3.2 เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองในครั้งนี้อัดตามเนื้อหากลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้านตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

1.3.3 การใช้บทเรียนเล่มเล็กทั้งหมด 4 ชุด จำนวน 12 เล่ม

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงไว้ดังนี้

1.4.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยไม่เคยได้รับความรู้ในเนื้อหาที่ทดลองมาก่อน

1.4.2 ประสิทธิภาพของบทเรียนเล่มเล็ก พิจารณาจากเกณฑ์ 80/80 และค่าดัชนีประสิทธิผล .50 ขึ้นไป

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

1.5.1 บทเรียนเล่มเล็ก หมายถึง บทเรียนที่เป็นเล่มเล็กที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นเรื่องราวที่มีภาพประกอบ มีตัวละครแสดงพฤติกรรม ทำให้เห็นสภาพชีวิตจริง มีขนาด 32 หน้ายก โดยใช้เนื้อหาในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้านมาสร้างขึ้นเพื่อสนองการเรียนรู้ ความคิดรวบยอดและจุดประสงค์ที่ได้จากการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.2 เกณฑ์ประสิทธิภาพของสื่อบทเรียนเล่มเล็ก หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของบทเรียนเล่มเล็กที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกณฑ์ประสิทธิภาพของบทเรียนเล่มเล็กที่กำหนดไว้คือ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนที่ได้จากบทเรียนเล่มเล็ก คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนแต่ละคนตอบคำถามหรือทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนเล่มเล็กได้ โดยนักเรียนต้องทำคะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียนได้เฉลี่ยร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากการเรียนการ

สอนจากบทเรียนเล่มเล็ก คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำแบบทดสอบ
หลังเรียนโดยนักเรียนต้องทำคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนได้เฉลี่ยร้อยละ 80

1.5.3 ค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนเล่มเล็กหรือ E.I. (The Effectiveness Index) หมายถึง ค่าตัวเลขแสดงอัตราการเรียนรู้ที่ก้าวหน้า
ขึ้นจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่แล้ว หลังจากที่ได้ประสบการณ์เรียนรู้จากบทเรียน
เล่มเล็กโดยถือเกณฑ์ .50 ขึ้นไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้บทเรียนเล่มเล็กวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3 หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน จำนวน 4 ชุด รวม 12 เล่ม

1.6.2 ได้แนวทางในการใช้บทเรียนเล่มเล็กไปใช้ในการสอนและปรับปรุง
วิธีการสอนวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.6.3 ได้รูปแบบการสร้างบทเรียนเล่มเล็กที่มีประสิทธิภาพ